

taq'a' fuq wiċċha biex tghix hi u wliedha. Izda minkejja t-tbatija u l-ghaks ix-xiha kellha qalbha tħabbat bl-imhabba għal binha marid u l-armla fl-ahħar nifs ta' hajjitha baqgħet issemmi lil uliedha li kienet taf li ma kien baqgħalhom lil hadd tal-familja rispettabbi biex jiehu hsiebhom.

Il-maqlub tal-karattru mimli għadab, saħta, guh, kruha, fizika u morali tax-xiha ta' Wied Għafriid insibu l-karattri ta' paċi, għmiel u mhabba tax-xbejbiet Pawlina, il-Halwenija, Ester u Bice.

Pawlina, rahlija ta' tmintax-il sena kienet he wa "haddejn il-gronfla" imdorrija fl-ghelieqi mimlija b'saħħa u għmiel li serqet qalb Alessandru, iben nobbli. Ma' l-imhabba kellha d-don tal-mistħija u l-umiltà li aktar kattru'ha għmielha. Dan id-don johroġ meta Alessandru baqgħat joħtobha. Pawlina b'onesta u sodizza laqgħet lil Royas li kien ilu jfittxilha l-passi tagħha. "Sabiha fil-qilla tagħha Pawlina donnha saret mara oħra donnha saret waħda minn dawġ in-nisa li l-istorja żammet bħala nisa ta' qalb u ta' hila." Pawlina bil-kuraġġ u l-qlubija li wriet fit-taqbida mal-Franċiżi hegget mhux biss nisa oħra izda wkoll l-irġiel "l-ispirtu tal-mara Maltija dahal fil-ġisem ta' Pawlina u l-irġiel haħsu hierġa minnha qawwa kbira, il-mewt ma' genb tfajla bħal din dehret sabiha".

Ermelinda tfajla Spanjola wkoll turi kuraġġ ta' tfajla f'ċirkostanzi differenti. Ermelinda qatlet mhux għall-imhabba ta' art twelidha imma biex tivvendika ruħha minn dak li dahal b'imhabbita. Hi sa tasal biex wara li toqtlu ttejjem hajjitha.

Il-Halwenija, tfajla Għarbija, l-ilsira tal-Barunissa għalkemm ta' lewn samrani wiċċha kien jiġbdek bil-hlewwa tiegħu. Hi kienet titkexkex minn sidtha izda wriet ħniena kbira għall-armla fqira u wliedha. Id-dehra tad-Duluri kienet tant impressjonatha li baqgħet sa ma saret soru bl-isem ta' Dolores u għexet hajja ta' sliem u mhabba.

Ester, Lhudija żaġżuġha u sabiha b'ghajnejha kbar u binja għolja minhabba r-regħba u l-ħżunija ta' missierha kienet titgħabba bil-ħtija u ġġarrab umiljazzjoni, swat u thaġġir izda ebda kelma ta' ġ'ied ma kienet tliessen kontra missierha. Minflok, b'sincerità u mhabba tistqarr "Missieri qatt ma jsawwatni. Huwa jħobbni". Gieħ missierha qatt ma kasbritu. Din it-tfajla gwejda sabet bħal Halwenija, il-faraġ fil-kwadru tad-Duluri. Infatti baqgħet sa ma saret nisranija.

Il-karattru ta' Bice ma' tul ir-rumanz nistgħu naqsmuh fi tnejn. Qabel l-inkwiet ta' huha kienet qisha pupa hsiebha fil-pjanuforti, il-bies u xalar u wara l-mewt t'ommha tbiddlet f'oħt li tifhem, tagħder u thobb. Izda fiż-żewġ stadji hi ma "fittxitx tfixklu, tghajjat mie-

ghu, iċċanfru jew inkella tnassu mal-mamà".

Il-kuntrasti ma nsibuhomx biss bejn il-karattri principali izda wkoll bejn il-karattri sekondarji, bejn Zaldu u Indri', żewġ qaddejja differenti għal kollox. Zaldu kien dejjem ifittex il-ħbiberija ta' min jahkem. Hu kien bniedem b'a qalb u ma jimpurtah minn xejn basta l-iskop tiegħu jirnexxi. Zaldu kien imqabbad minn Royas biex ixerred xnighat qarrieqa kontra Pawlina biex johloq inkwiet u dwejjaq bejn Pawlina u Alessandru.

Indri minn naħa l-oħra jagħti hajja lir-rumanz bit-tjubija tiegħu fil-qadi għal ħbiebu Alessandru, Des Flores u Ġanni. Hu kien qabeż għal gieħ Pawlina li kien iħobbha daqs li kieku bintu. Għalkemm fqir u bla skola Indri qalbieni Malti jagħti l-ghajnuna minn qieħ qalbu u juri snien meta xi hadd jipprova jkasbarlu gieħu. Dan il-karattru twajjeb jirrappreżenta l-biċċa l-kbira tal-poplu Malti f'dawġ iż-żmenijiet.

Kuntrast hlejju johorġu tajjeb Aquilina fl-element tat-tfal. Ix-Xitan li ismu stess jixhed l-imġieba mqarba ta' tifel imħol i jiggerra mcaħhad mit-trobbija u l-ghożza nisranija tal-familja waqt li Spiru, hu Pawlina, kien taht il-ħarsien ta' oħtu u l-ġenituri izda mghallem it-tagħlim tar-religjon bl-amment. "Le, dan iż-żunżan tiegħi għax jiena qbadtu minn fuq il-ġibjun u mhux il-Bambin."

It-tpiġija tal-karattri mi'l-pinna tal-kittieb hija ferm importanti għal kull xogħol letterarju. Il-karattri jiffurmaw il-qafas li fuqu tinbena l-istorja u jekk il-kuntrast tal-karattri jfalli l-livell letterarju tar-rumanz jaqa'. Fuq dan il-punt naħseb li Aquilina f'"TAHT TLIET SALTNIET" irnexxielu johroġ it-tajjeb u l-ħażin li jinsab fil-maġġoranza tan-nies tad-dinja.

TISWIJA

Jisghobbina il fil-poezija "F'Jum Dun Karm 75" ta' Ġużi Cardona qabzu dawn l-iżbalji. Aqra:
vers 3

Tghid tifraħ b'dal-progress ta' vilel għonja
vers 7

ta' qima lill-Mulej u l-amar tiegħu
vers 19

is-saħħa għall-ħaddiem int xtaqtha dejjem.